

POCHYBNOSTI O VALIDITĚ ZPRÁV O ÚČINKU E-CIGARET

DOUBTS ON THE VALIDITY OF REPORTS ABOUT THE EFFECT OF E-CIGARETTES

EVA KRÁLÍKOVÁ^{1, 2}

¹Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, III. interní klinika – klinika endokrinologie a metabolismu, Centrum pro závislé na tabáku a VFN v Praze, Praha, Česká republika

²Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Ústav hygieny a epidemiologie a VFN v Praze, Praha, Česká republika

Úvod

Stejně jako (snad!) ve všech případech, také práce o e-cigaretách bychom měli hodnotit podle standardních pravidel medicíny založené na důkazech. Tedy měla by být podrobně popsána a racionální metodika, replikovatelné studie, pre-registrace protokolů (např. www.clinicaltrials.gov) včetně použitých statistických metod, vysvětlení případných změn. Bohužel to často není skutečností u prací o snižování škodlivosti (harm reduction) užívání tabáku, zejména o e-cigaretách.

Ad referát „E-cigarety poškozují mužskou plodnost“ (1)

Tento titul jsem mohli číst v čísle Hygieny 3/2020 (1). Z počtu uváděných 2008 mužů byly údaje o užívání e-cigaret a dalších tabákových výrobků k dispozici (nikoli že tabákové výrobky užívali, jak uvádí referát) jen u 1 221 z nich (i když graf 1 uvádí počet 1 219). Uživatelé e-cigaret často (33 %) zároveň kouřili klasické cigarety (sic!), kategorie duálních uživatelů však ve výsledcích vůbec není zohledněna. Pravidelných uživatelů e-cigaret bylo pouze 25 (slovy dvacet pět), což autoři sami komentují jako nedostatečný počet pro závěr, který je přitom nadpisem článku. Navíc i mezi těmito 25 pravidelnými uživateli e-cigaret byli také kuřáci cigaret klasických, viz graf 1 uvedeného článku. V závěru autoři sami uvádějí, že výsledky mohly být ovlivněny i dalšími behaviorálními faktory, které nebyly v souboru zohledněny (2).

V samotném titulu původního článku je uvedena „asociace“, nikoli kauzalita, jak plyne z názvu referátu o uvedené práci v Hygieně.

Ad referát „Kouř z e-cigaret je mutagenní a karcinogenní“ (3)

Především, e-cigarety neprodukují žádný kouř, ale aerosol, to je jejich hlavní charakteristika. Proto by nás měl zarazit už název původního článku (4). Jedná se o studii na myších. Autoři sice v metodice popisují alespoň částečně, čemu byly myši exponované – bohužel však ne úplně, navíc bylo třeba k tomu publikovat erratum (5).

Přestože myši byly vystaveny evidentně směsi látek, komentář zmiňuje jen vliv nikotinu.

Závěr

Je jistě důležité překonávat jazykovou bariéru i dostupnost publikací v angličtině. Jen o harm reduction v užívání tabáku je v databázi PubMed každý týden na 50 sdělení, mezi nimi vždy nějaké nevalné odborné úrovně. Měli bychom si vybírat pečlivě s ohledem na pravidla medicíny založené na důkazech, podrobnou a replikovatelnou metodiku, která je navíc adekvátní, opatrnosti je v této oblasti třeba zejména u studií *in vitro*. Případně je třeba identifikované koncentrace porovnávat s hygienickými limity pro životní či pracovní prostředí nebo hodnotami v cigaretovém kouři, zkrátka posuzovat v souvislostech.

LITERATURA

1. Hrubá D. E-cigarety poškozují mužskou plodnost. *Hygiena*. 2020;65(3):122.
2. Holmboe SA, Priskorn L, Jensen TK, Skakkebaek NE, Andersson AM, Jørgensen N. Use of e-cigarettes associated with lower sperm counts in a cross-sectional study of young men from the general population. *Hum Reprod*. 2020 Jul 1;35(7):1693-701.
3. Hrubá D. V experimentech je kouř z e-cigaret mutagenní a karcinogenní. *Hygiena*. 2020;65(3):122.
4. Tang MS, Wu XR, Lee HW, Xia Y, Deng FM, Moreira AL, et al. Electronic-cigarette smoke induces lung adenocarcinoma and bladder urothelial hyperplasia in mice. *Proc Natl Acad Sci U S A*. 2019 Oct 22;116(43):21727-31.
5. Correction for Tang et al., Electronic-cigarette smoke induces lung adenocarcinoma and bladder urothelial hyperplasia in mice. *Proc Natl Acad Sci U S A*. 2019 Nov 5;116(45):22884.

Prof. MUDr. Eva Králíková, CSc.
Ústav hygieny a epidemiologie 1. LF UK a VFN
Studničkova 7, 128 00 Praha 2
Česká republika
E-mail: eva.kralikova@lf1.cuni.cz

<https://doi.org/10.21101/hygiena.a1769>